

Anotace

Studující na základě vlastního prožitku zjišťují, že lidé různé sexuální orientace a genderové identity nemají stejné možnosti a mohou narážet na legislativní i společenská omezení. Aktivita je založena na jednoduchém hraní rolí.

Cílová skupina

Od 2. stupně ZŠ, pokud ve třídě panuje bezpečné prostředí, nevyskytuje se šikana, queerfobní nářky atd.

Pomůcky

Nastříhané karty s rolemi dle počtu zúčastněných

Získané znalosti nebo dovednosti

- ➕ Povědomí o tom, na jaké překážky mohou ve společnosti narážet lidé různých genderových identit a sexuálních orientací nebo jejich blízcí v porovnání s cis hetero lidmi
- ➕ Rozvoj empatie – vlastní zážitek založený na vcítění se do konkrétního queer člověka
- ➕ Lepší pochopení toho, jak se určité společenské jevy (heteronormativita, cisnormativita) mohou odrážet na životě queer lidí

Příprava prostoru

Ideální je aktivitu provádět na širokém schodišti, které má alespoň 15 schodů. Každá odpověď „ano“ znamená krok nahoru do schodů.

Pokud schodiště není k dispozici, lze zvolit jakékoliv místo s dostatkem prostoru, aby bylo možné postavit všechny zúčastněné na jednu startovní čáru vedle sebe a aby před sebou měli místo na 15 kroků.

Vazba na vzdělávací oblasti

- ➔ Osobnostní a sociální výchova, Člověk a jeho svět

Časová náročnost

- ➔ 1 nebo 2 po sobě jdoucí vyučovací hodiny

Klíčová slova

#hraní rolí #LGBTQ #genderová rozmanitost #sexuální rozmanitost #vztahová rozmanitost #společenské postavení #sociální stigmatizace #sociální stres #heteronormativita #cisnormativita

Popis provedení aktivity

1. Pro tuto aktivitu je na začátku nejdůležitější **vytvořit ve třídě bezpečné prostředí pro všechny**. To znamená: je v pořádku něco nevědět; požádat o výměnu role, pokud je pro mě problematičtější; nehodnotíme se navzájem apod. Zároveň je třeba aktivitu volit citlivě a pozorně k tomu, že ve třídě může být někdo LGBTQ, koho by se mohla aktivita osobně dotýkat.
2. Vyučující aktivitu uvede, představí cíl a téma hodiny.
3. Vyučující nechá třídu vylosovat si karty s rolemi a nechá cca 5 minut na to, aby si všichni mohli co nejvíce promyslet svou roli a vžít se do ní. Pokud má ke své roli někdo nějakou otázku nebo nejasnost, je zde prostor to probrat. Vžití se do role lze podpořit i následujícími otázkami napsanými na tabuli / flipchart, nebo promítnutými na stěnu:

- *Jaké má vzpomínky na dětství?*
 - *Jaké povolání mají rodiče a jak s nimi vychází?*
 - *Co nejradši dělá ve svém volném čase? Kam se chodí bavit?*
 - *Má ve svém okolí někoho tak blízkého, že spolu můžou mluvit úplně o všem?*
4. Následně si všichni stoupnou pod schodiště či na stejnou „startovní čáru“. Studující mají karty se svými rolemi tak, aby byly čitelné pro ostatní. Vyučující čte popis různých situací z následujícího seznamu. Kdo bude moci odpovědět „ano“, postoupí o schod výš. Je dobré dávat po uvedení každé situace nějaký čas na rozmyšlenou, aby si ji všichni dokázali v rámci své role co nejlépe představit.

Popis situací:

- *Může bez obav cestovat po celém světě.*
- *Má možnost studovat cokoliv, co je zaujalo.*
- *Má možnost věnovat se profesi, kterou si vybere.*

- *Nebojí se útoků na svoji osobu na ulici nebo v médiích.*
 - *Může bez obav z reakce okolí vzít svou lásku za ruku nebo si můžou dát na veřejnosti pusy.*
 - *Může mít se svou láskou svatbu.*
 - *Může bez obav vyjádřit své lásce to, co k ní cítí.*
 - *Může si na sebe vzít oblečení, v jakém se cítí dobře.*
 - *Je pro ně snadné najít si partnera nebo partnerku.*
 - *Může se své nejlepší kamarádce / nejlepšímu kamarádovi svěřit úplně se vším.*
 - *Může se svou rodinou mluvit otevřeně o všem.*
 - *Je pro ně snadné založit rodinu a mít děti, kolik bude chtít.*
 - *V práci se může s kolegy a kolegyněmi otevřeně bavit o všem.*
 - *Ztotožňuje se se svým jménem v dokladech.*
 - *Má se na koho obrátit, když si chce popovídat o svých trablech s láskou.*
5. Závěrečná reflexe je prakticky nejdůležitější částí celého cvičení. Mělo by při ní dojít k odfiltrování různorodých emocí všech zúčastněných, ale také ke shrnutí nejzásadnějších faktů a zkušeností a zasadit získané vědomosti a zkušenosti do určitého rámce a kontextu. Také by se mělo poukázat na to, které faktory napomáhají „krokování“ (sociální síť, otevřená komunikace, vztahy s rodiči a blízkými atd.), a co naopak může „krokování“ brzdit (např. uzavřenost, nedostatek blízkých osob a podobně).

Návrhy na první část reflexe a „odfiltrování emocí“:

- A) „Jedno slovo“ – Každý řekne jedno slovo, které ho napadá v souvislosti s proběhlou aktivitou. Díky tomu se zamyslí nad aktivitou jako celkem, každý má možnost se vyjádřit a sdílet tak s ostatními alespoň takto minimalisticky své emoce. Vyučující může získat přehled o tom, jaký měla aktivita dopad, koho více zasáhla a případně tomu uzpůsobit další průběh reflexe.
- B) „Škálování“ – Každý zvedne ruku tak vysoko, jak souhlasí s danou otázkou. Například při použití první otázky níže „Jaké to pro vás bylo, když jste postupovali, nebo nepostupovali dál?“ představuje zvednutí ruky úplně nahoru velmi pozitivní emoce, ruka v úrovni pasu neutrální emoce a ruka u země velmi negativní emoce. Díky této technice se opět mohou vyjádřit všichni a v relativně krátkém čase vzájemně sdílí své odpovědi. Dobré je zařadit max. 3 otázky touto technikou a přejít ke slovní reflexi, při které je možné své odpovědi více upřesnit a rozvést.

Návrhy na otázky k závěrečné slovní reflexi:

- *Jaké to pro vás bylo, když jste postupovali? A naopak, když jste nepostupovali dál?*
 - *Jak se cítili ti z vás, kteří postupovali dopředu rychleji než ostatní? Kdy jste si uvědomili, že jste rychlejší?*
 - *Jak moc jste se dokázali ponořit do své role? Bylo snadné, nebo spíše obtížné ji sehrát?*
 - *Co způsobuje, že někdo nemohl postupovat dopředu?*
 - *Zrcadlí tato hra nějakým způsobem dnešní společnost? Jak?*
 - *Co pro změnu nebo zlepšení situace ve společnosti můžou teď nebo později udělat jednotliví lidé, jako jsme my?*
6. Součástí závěru by měl být prostor pro diskusi a vysvětlení některých pojmů, které mohou být součástí aktivity a nemusí být jasné či známé všem (např. LGBTQ, gay, lesba, trans člověk, GSVR, stigmatizace, sociální stres atd.). Může následovat debata o tom, jaké další specifické situace mohou v naší společnosti zažívat gayové, lesby, bisexuální či trans lidé.

Zdroje k tématu

E-learning projektu CommonPoint, [Modul 5 – Lidská práva a jejich porušování](#)

[Specifika sociální práce respektující genderovou, sexuální a vztahovou rozmanitost: Část I – To nejdůležitější z oblasti genderové, sexuální a vztahové diverzity a respektující sociální práce](#)

[Být LGBT+ v Česku: Zkušenosti LGBT+ lidí s předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisť. Výzkum VOP 2019](#)

Poznámka k pracovnímu listu: Počet a obsah jednotlivých kartiček s rolemi lze upravit vzhledem k situaci ve třídě; buď některé úplně odstranit, upravit obsah nebo přidat další role, pokud nabídka stávajících nestačí. Role ale formulujte citlivě bez stereotypů, pejorativních výrazů nebo pojmů přispívajících ke stigmatizaci, tj. ne „homosexuál, který se k tomu přiznal svým rodičům“, ale spíše „gay, který se rodičům svěřil s tím, že se mu líbí kluci“. V jedné třídě může být i více stejných rolí a pak se porovnej zkušenosti v rámci jednotlivých příběhů.

Nastříhat

mladý nebinární člověk žijící v Praze	trans žena procházející tranzicí ve středních letech žijící na malém městě v ČR
starší vdaná lesba s dětmi, která neprošla coming outem, ale má tajnou přítelkyni	mladý gay, student VŠ v Olomouci pocházející ze Slovenska
matka gaye žijící v menším městě v katolické komunitě	dospívající gay, jehož rodiče jsou věřící
trans muž ve středním věku těsně před úřední tranzicí hledající práci v Ostravě	starší ženatý gay žijící na jižní Moravě, který neprošel coming outem
babička nebinárního člověka žijící na vesnici na střední Moravě	nebinární mladý člověk pracující v obchodě na malém městě v ČR
dospívající trans dívka v dětském domově v ČR	mladý gay žijící v Praze
lesba, učitelka na malém městě v ČR	gay žijící v domově pro seniory
starší bisexuální učitel žijící v Brně	vdaná sestra lesby z Prahy
HIV pozitivní gay žijící s partnerem v Ostravě	padesátiletá single žena, ředitelka významné mezinárodní společnosti
mladý bisexuální sociální pracovník, který právě požádal svou přítelkyni o ruku	asexuální žena krátce po dvacítce žijící u věřících rodičů
ženatý cis hetero muž středního věku pracující jako státní úředník	